

Janina Perzyna

Wojciech Regulus drukarz poznański (1595-1652)

Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
Biblioteka 4/54, 159-181

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Janina P e r z y n a

WOJCIECH REGULUS DRUKARZ POZNAŃSKI (1595-1652)

Przyczynek do historii drukarstwa w XVII w.

O drukarniach i drukarzach poznańskich pisali: Jan Daniel Hoffmann¹, Jerzy Samuel Bandtkie², Joachim Lelewel³, Józef Łukaszewicz⁴ oraz współcześnie-Stanisław Bodniak⁵, Maria Wojciechowska⁶ i Czesław Pilichowski⁷.

Dokładnie, w oparciu o badania archiwalne i częściowo typograficzne została opracowana historia drukarstwa poznańskiego w XVI w. przez Wojciechowską⁸ i Pilichowskiego⁹, natomiast brak podobnych opracowań dotyczących XVII w. O drukarstwie poznańskim z tego okresu znajdujemy jedynie ogólne informacje w pracach Bandtkiego¹⁰ i Łukaszewicza¹¹.

Niniejszym opracowaniem chciałam chociaż częściowo uzupełnić wiadomości o mało znanym poznańskim drukarzu z XVII w. Wojciechu Regulusie. W pracy uwzględniłam wyniki dotychczasowych badań oraz wykorzystałam materiały źródłowe z Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu. Należą do nich Acta Capituli Posnaniensis i Acta Causarum Consistorii Posnaniensis z lat 1600-1660.

Znajdujący się w Acta Causarum Cons.Posn. testament W.Regulusa¹² jest po raz pierwszy wykorzystany w niniejszej pracy.

WOJCIECH REGULUS urodzony w 1695 r., syn Stanisława, pochodził ze Słupcy¹³.

W testamencie wymienia W.Regulus siostrę Małgorzatę oraz braci: Marcina, Jana i Łukasza. Ten ostatni opiekował się nim w czasie studiów w Poznaniu¹⁴.

Szkołę parafialną ukończył W.Regulus prawdopodobnie w Słupcy. Następnie studiował w Akademii Lubrańskiego w Poznaniu. W roku 1614 jako student prawa tejże Akademii napisał "Ode de glorissimo Christi Salvatoris in Vitam reditu"¹⁵, którą dedykował kanonikowi gnieźnieńskiemu, dr. prawa Piotrowi Odrowiusowi i dr. prawa Jakubowi Dubio. W roku 1618 Regulus studiował jeszcze prawo, gdyż pod napisanym przez siebie panegirycznym łacińskim¹⁶ na część biskupa Kaspra Hapa podpisał się: "Alberto Regulo Słupcensi in Almo Athenaeo Lubransciano Iuris Studioso concinnatum".

W czasie studiów w Akademii Lubrańskiego, jak również w okresie późniejszym, korzystał W.Regulus z opieki prałatów i kanoników kapituły poznańskiej, o czym mówi w swoim testamencie¹⁷.

Mimo braku wpisu W.Regulusa w "Album Studiosorum Universitatis Cracoviensis", Bandtkie i Łukaszewicz podają, że studiował prawo w Akademii Jagiellońskiej¹⁸.

Po powrocie z Krakowa W.Regulus wykładał w Akademii Lubrańskiego. Świadczy o tym dedykacja dla Krzysztofa i Łukasza Opalińskich, umieszczona przez Regulusa na początku dzieła Fryderyka Spee "Cautio Criminalis", w której wspomina, że będąc nauczycielem w Akademii Lubrańskiego

uczył obu braci Opalińskich "poznania ksiązek od początków literatury"¹⁹.

W roku 1623 władze kościelne mianowały Regulusa notariuszem publicznym Chwaliszewa²⁰. Od listopada 1635 r. pełnił obowiązki notariusza konsystorskiego. Na stanowisko to, cenione wysoko w opinii publicznej, wybierano ludzi znających nie tylko dobrze prawo świeckie i kościelne, ale cieszących się również dobrą opinią wśród obywateli miasta.

W. Regulus miał liczną rodzinę. W testamencie mówi o żonie²¹ i "miłych dzieciach". Wymienia cztery córki: Magdalenę, Katarzynę, Florencję i Ludwikę²² oraz dwóch synów. (Imion synów z braku źródeł nie można było ustalić).

W. Regulus był człowiekiem pracowitym i zaradnym, nie porzekał na dochodach związanych z funkcją notariusza. Był właścicielem drukarni i browaru²³. Zajmował się również handlem śledziami²⁴. Posiadał kamienicę na Chwaliszewie, gdzie mieszkał z rodziną, oraz dwa ogrody, z których jeden wdzierżawiał franciszkanom²⁵.

Działalność drukarska Wojciecha Regulusa zaczyna się w r. 1636. Nabywa wtedy drukarnię, prawdopodobnie od Marcina Wolraba i sukcesorów zmarłego Jana Wolraba (młodsze)²⁶. Regulusa łączyła zapewne z Marcinem Wolrabem bliższa znajomość, ponieważ ten ostatni podpisuje jako jeden ze świadków jego testament.

O korzystaniu z zasobu typograficznego oficyny drukarskiej Wolrabów świadczą wniety i inicjały części druków Regulusa, identycznych z wolrabowskimi²⁷.

Możliwe, że inicjatywa kupna drukarni wyszła od władz kościelnych, które chciały, aby drukarnia znajdowała się w rękach oddanego im człowieka.

Według Łukaszewicza oficyna drukarska Wojciecha Regulusa mieściła się w jednej z izb Kolegium Lubrańskiego²⁸.

Prowadzenie drukarni ułatwiało Regulusowi posiadane wykształcenie i znajomość książki, jednak kierownictwo fachowe powierzył prawdopodobnie wykwalifikowanemu drukarzowi. Może był nim Paweł Böttcher, którego nazwisko, jako drukarza, znajduje się na dwóch drukach wydanych u Regulusa w r. 1638 i 1639²⁹. W późniejszych latach mógł kierować drukarnią Wojciech Młoduliewicz; który po śmierci Regulusa prowadził ją dalej w imieniu wdowy i dziedziców³⁰. W drukarni pracował Szymon drukarczyk, któremu Regulus darował w teſtamencie "parę szat przystoynych"³¹.

Regulus oprawiał książki u introligatorów Szczepana Matysa i Urbana. Cenniejsze książki miały oprawy ze skóry, pergaminu i safianu³².

Regulus utrzymywał kontakty handlowe z księgarzami, co potwierdzałyby wzmianka, że "bibliopola lubelski" przesłał mu 63 złp. przez Walentego Lachowicza³³. Mszaliki³⁴ sprzedawał Regulus za pośrednictwem proboszczów poszczególnych parafii. Cena mszalika wynosiła 2 złp.

Drukarnię Regulusa popierała Akademia Lubrańskiego. Drukowali w niej swe prace profesorowie Akademii: dr. fil. Mikołaj Fatowicz³⁵, dr. fil. Samuel Kuszewicz³⁶ i profesor wymowy Wojciech Nowieyski³⁷. Również u Regulusa wychodziły

drukiem dysertacje i panegiryki pisane przez studentów Akademii.

Produkcja drukarni Regulusa jest typowa dla piśmiennictwa XVII wieku w Polsce. Składają się na nią w większości druki o treści religijnej i panegiryki. Wychodziły także pisemka w rodzaju gazetek ulotnych³⁸. Jedna z nich zachowała się w zbiorach Biblioteki im. Ossolińskich we Wrocławiu³⁹.

Na 89 książek wydanych w ciągu 16 lat istnienia drukarni Regulusa 33 stanowią panegiryki w języku polskim i łacińskim, pisane prozą lub wierszem. Należą do nich: utwory okolicznościowe, pisane przeważnie z okazji zaślubin lub zgonu członków znanych rodzin szlacheckich (Opalińskich, Rozdrażewskich, Szoldrszych) oraz powinszowania pisane przez profesorów i uczniów Kolegium Lubrańskiego z okazji ingresów biskupów Andrzeja Szoldrskiego, Kaspra Działyńskiego i Kazimierza Czartoryskiego. Panegiryki te nie przedstawiają większych wartości literackich. Są pisane według ustalonych w tym okresie schematów, stylem napuszczonym i obfitują w cytaty biblijne.

Druki o treści religijnej, to z reguły rozprawy i dysputy dogmatyczne, żywoty świętych, rozmyślenia, listy pasterskie i kazania. Autorami ich byli przeważnie poznańscy księża i zakonnicy.

Część druków dedykował Regulus wpływowym osobom duchownym lub świeckim, m.in. biskupi Andrzejowi Szoldrskiemu i Opalińskim.

Z druków wydanych przez Regulusa dwie książki zasługu-

ją na specjalną uwagę. Są to: "Czarownica powołana"⁴⁰ wydana anonimowo w r.1639 i Fryderyka Spee "Cautio Criminalis" wydana w r.1647.

"Czarownica powołana" ukazała się w języku polskim, a więc z przeznaczeniem dla większej liczby czytelników. Anonimowy autor, którego Regulus nazywa swym przyjacielem, występuje przeciw nadużyciom w procesach o czary i stosowaniu tortur. Regulus w dedykacji, skierowanej do burmistrzów miast Kościana i Grodziska, podaje następujące powody wydania książki: "A isz temi czasy nasza Polska niezwyczajnie zagęściła się nakształt pożarów czarownicami lubo prawdziwemi lubo mniemanemi tak isz na posiedzeniach i schadzkach zwyczajnych o żadney materyey więcey nie usłyszysz iako o czarownicach Zaczem i wielu mało ostrożnych ludzi a ciekawych na posądzeniu innych z pragnieniem bliźniego utraty, dobrej sławy i zdrowia , sumienia swe zawodzą Umysliłem z miłości chrześcijańskiej dla poratowania i ochrony sumienia ich krótką naukę przelożyć"⁴¹.

Książka Fryderyka Spee "Cautio Criminalis" ukazała się po raz pierwszy anonimowo w 1631 r. w Ruiteln w Niemczech⁴². Fryderyk Spee zwalcza w niej procesy o czary i stosowanie tortur. Książka poruszyła opinię publiczną i przyczyniła się później do zreformowania procesów o czary przez Kongregację św. Officium w Rzymie⁴³.

Nie wiadomo, czy inicjatywa wydania tych książek wyszła od samego Regulusa, czy też inspiratorem była jakaś wysoko postawiona osoba duchowna lub świecka. W każdym razie była

to działalność celowa, zmierzająca do zmiany poglądów społeczeństwa, i przy panującej wówczas ciemnocie i zabobonach była wyrazem rozsądku, postępowości i humanitaryzmu.

Regulus kierował drukarnią do końca swego życia, a po jego śmierci prowadzili ją dalej wdowa i dzieci.

Podczas choroby, w dniu 10 XI 1651 r. w obecności świadków, spisał Wojciech Regulus testament, w którym starał się zabezpieczyć materialnie żonę i dzieci. Pieniądze uzyskane od dłużników za książki miały być przez wykonawców testamentu obrócone na fundację mszalną kolegium rorantystów przy Katedrze poznańskiej (ołtarz św.Trójcy i św.Jadwigi)⁴⁴. Rocznie 30 złp. prowizji od tej fundacji miało być wypłacane do końca życia córkom Florencji i Katarzynie, zakonnicom. Dwaj synowie, gdyby poświęcili się w przyszłości stanowi duchownemu, mieli mieć pierwszeństwo do fundacji zapisanej rorantystom. Córka Magdalena miała otrzymywać z ogrodu na Piotrowie 1000 złp. prowizji rocznie⁴⁵. Księgozbiór swój przekazał "działkom, ...którzy się będą uczyć..."⁴⁶; Zwracając się z wyrazami wdzięczności do dotychczasowych swych "opiekunów i dobrodziejów prałatów i kanoników kapituły poznańskiej"⁴⁷, a szczególnie do oficjała poznańskiego Jana Branneckiego, prosił o dalszą opiekę nad żoną i dziećmi. Wojciech Regulus zmarł dnia 4 stycznia 1652 r. i jako zasłużony notariusz Konsystorski został pochowany w ambicie katedry przed kaplicą Rydzyńskich⁴⁸.

Współcześni wysoko ocenili działalność Regulusa jako drukarza i notariusza. Napis na nagrobku podnosił jego za-

sługi dla literatury, książki i drukarstwa oraz umiłowanie
wiedzy i sprawiedliwości⁴⁹.

Aneks I

Tabela produkcji drukarni W.Regulusa⁵⁰

Lata	Liczba pozycji w jęz.łacińskim	Liczba pozycji w jęz.polskim	Ogółem
1636	7	1	8
1637	7	-	7
1638	4	4	8
1639	4	1	5
1640	6	1	7
1641	6	-	6
1642	4	-	4
1643	2	1	3
1644	2	2	4
1645	1	-	1
1646	4	2	6
1647	3	2	5
1648	6	-	6
1649	4	1	5
1650	2	3	5
1651	7	1	8
1652	1	-	1
Razem	70	19	89

Aneks II

Spis druków wydanych w drukarni W.Regulusa⁵¹

Rok 1636

Falbożius A.: Navis Opalinsciana Entium mobilium ordinibus contra incitiam instructa.....Posnaniae 1636. E. XVI s.161.

Gowarzewski Jerzy: Bina gratulatio in primo ad Cathedrallem ingressu.....Andrae Szoldrski Posnaniae 1636

Gratulationes... Andrae Szoldrski Dum Incredibili laetitia totius Maioris Poloniae in Episcopatum Posnaniensem primum ingrederetur, Posnaniae 1636. E. XXX s.288

Grzymułtowski K.: Echo Virtutum...Andrae Szoldrski...in primo ad Cathedrallem ingressu...Posn. 1636.

Lauba E.S.: Quicunx Decadum continentium Decreta principis Philosophantium De Anima... Posnaniae 1636. E.21.s.118.

Porządek y Moderatja Taxy: Podług której Pisane na Komorach Celnych, powinni się sprawować: podaney. Poznań 1636. E.E.XXV s.89.

Stancewicz F.: Meum et Tuum in Iustitia atque Iniustitia Ingeniose Varium A.Theologia In Ius Vocatum Et Coram...Petro De Bnin Opaliński, Posnaniae 1637. E.T.XXIX s.161.

Wąglikowski A.: Phalanx Philosophica ab Andrea Wąglikowski in Academia Posnaniensi philosophiae auditore instructa... Posnaniae 1636. E.XXXII s.149.

Rok 1637

Dąbrowski J.: Prodrumi philosophiei in Academia Posnaniensi instituti et sub auspiciis...Joannis Madaleński...Posnaniae 1637. E.XV s.4.

Dewitz C.: Vera felicitas...Posnaniae 1637. E.XV s.4.

Hopstaccius K.: Tres decades decisionum ex universalibus tam in genere quam in specie decerptarum...Posnaniae 1637. E.XVIII s.264.

Jaklewicz C.: Theoremata de ente rationis scibili Magni Dei Magnae Matri semper Virgini Mariae...Posnaniae 1637 E.XVIII s.386.

Laszcz S.: Lachrymae in funere...Stanislai Cokalewski... Posnaniae 1637. E.XXI s.107.

Navis coronata ab insignem amplissimi...Christophoro de Bnin Opaliński...Posnaniae 1637. E.XXIII s.362.

Wierszycki M.: Ens metaphysicum...Posnaniae 1637. E.XXXII. s.475.

Rok 1638

Casus sanctae sedis apostolicae ac ordinariae tam ex iure quam consuetudine...Posnaniae 1638 E.XIV s.84.

Grzymułtowski K.: Disputatio tertia de ente mobili ad ubi sub auspiciis...Petri de Bnin Opaliński.../b.m./ 1638. E.XVII. s.452.

Hopstoccius K.: Disputatio prima de natura physices... Posnaniae 1638. E.18 s.264.

Nowiny albo prawdziwe opisanie straszego grzmotu... Poznań 1638 E.XX s.196.

Nuceryn S.: Żywot S. Teresi od Pana Jezusa...Poznań 1638 E. XXXIII s. 206.

Ressius J.: Disputatio secunda de passionibus entis physici... Posnaniae 1638 E. XXVI s. 264.

Różycki J.: Kazanie na pogrzebie ...Seraphina Głębockiego... Poznań 1638. E. XXVI s. 433.

Przypadki zostawione do rozgrzeszenia w Stolicy Apostolskiej. Poznań 1638. E. XXV. s. 378.

Rok 1639

Czarownica powołana abo krótka nauka i przestroga z strony czarownic. Poznań 1639 E. XIV s. 531.

Kraiński A.: Epitimia seu Fama integra, nulla infamiae nota labefactata, ad epithalamium... Christophori Prusimski... Posnaniae 1639 E. XX s. 204/205.

Oniszewski J. T.: Atrium Auguste gloriae nuptia li pompeae.. Andreae Wilczyński. Posnaniae 1639. Nie podaje Estr.

Sławiński S.: Auspicatus Ingressus ad Almam Metropolitanam et Primatiale Gnesnensem Ecclesiam... Ioanni a Lipie Lipski.. Posnaniae 1639. E. XXVIII s. 226.

Wissner D.: Tractatus Brevis de Extra Magis Lamiis, Veneficia Aliisque Malefacta ribus a Cansocus sius in quaestionibus seu torturis nominatis inculpatisque... Posnaniae 1639.

Rok 1640

Kuszewicz S. K.: Antistes Culmensis seu... Gasparis a Dzialin Dzialinski... felicissimus in ecclesiam Cathedralem Culmensem ingressus. Posnaniae 1640. E. XX. s. 409.

Maciejowski B.: Epistola pastoralis bonae memoriae...
Maciejowski Iterum a sacra congregatione illustrissimor.
Posnaniae 1640 E.XXII s.11-12.

Mayer Ch.: Xenidum Liturgicum, sacrificium Missae factaris et auditoris perutile ex aureo Libello Industriarum.
Posnaniae 1640. E.XXII s.247.

Moreński S.: Summa universae theologiae sub auspiciis...
Joannis Branecki.. Posnaniae 1640 E.XXII s.561.

Oniszewski J.T.: Chwalebny cedr z Mausoleum...Katarzyny Czarnkowskiej...wyrastający y troiaką latorośl. z siebie wydaiący...Poznań 1640. E.XXIII s.353.

Sagittae Dzialyniae cursus, quem...Gaspar a Dzialyn Działyński...Posnaniae 1640. E.XV. s.443.

Stefanowski C.: Novus Salomon Sanctissimus Praeceptor Doctor Angelicus et Ecclesiae ...Posnaniae 1640. E.XXIX s.271.

Rok 1641

Costenus M.: Aequilibrium Justitiae Seu tractatus Speculativus et Moralis...Posnaniae 1641. E.XIV s.428/9.

Mieszkowski P.P.: Comoedia spei quam omnibus sequam nullicertam. Posnaniae 1641 E.XXIII s.371/2.

Nowieyski W.: Theatrum Laetitiae in reditu ex Italia Andr. Szoldrski Posnaniae 1641 E.XXIII. s.192.

Pleszevius L.: Harmonia Spiritualis ante et post Confessionem Sacramentalem ac Celebrationem Missae ex variis Ecclesiasticis Orationibus... Posnaniae 1641 E.XXIV s.395.

Politowicz D.J.: Rosa Victuare Gloriam...Alexandri Glembocki... Posnaniae 1641. E.XXIV. s.450.

Politowicz D.J.: Seminarium Episcoporum... Posnaniae 1641. E.XXIV. s.450.

Rok 1642

Langius M.: Ens physicum cum suis principis, causis et proprietatibus in academico Posnaniensi Collegio. Posnaniae 1642. E.XXI. s.61.

Nowieyski W.: Oratio in Laudem D.Thomae Aquinatis... Posnaniae 1642. E.XXIII. s.192.

Ordo Officii divini quotidie recitandi Posnaniae 1642. Spraw. z poszukiwań w Szwecji s.319 nr 313.

Politowicz D.J.: Panegyricus virtutum et meritorum importantium Math. Lubieński - ad primum Archiepis. Sedis Gnesnensis ingressum dicatus. Posnaniae 1642. E.XXIV s.450.

Rok 1643

Costenus M.: Typus verae religionis, seu Tractatus Speculativus et Moralis. Posnaniae 1643. E.XIV. s.429.

Judycki M.J.: Rituale Sacramentorum ac aliarum Ecclesiae ceremoniarum ex decreto Synodi Provincialis Petricoviensis ad uniformem Ecclesiarum Regni Poloniae usum editum ... Posnaniae 1643. E.XVIII s.660.

Różycki J.: Obrona doświadczona z Boga przytomnego albo Kazanie na pogrzebie...Wacława Ossowskiego...Poznań 1643. E.XXVI s.433.

Rok 1644

Grodzki J.: Wyprawa do nieba...Abrahama..Ciswickiego...
Poznań 1644. E.XVII. s.396.

Mieszkowski J.: Oratio in funere ac...Urielis...Krzywosądzki..habita...Posnaniae 1644. E.XXII. s.371.

Powodowski H.: Żywot pobożnych y Świątobliwych Cnot Człowieka Szlachetnego Tomasza Zieleńskiego ...Poznań 1644. E.XXV s.195.

Pigłowski W.: Immortale Sidus Mortalitatis Serenissima Caecilia Renata...Poznań 1644. E.XXIV. s.271.

Rok 1645

Bledziewski M.: Synopsis philosophica Posnaniae in Collegio Lubransciano...publice ad disputandum proposita...Posnaniae 1645. E.XIII. s.165.

Rok 1646

Belecki S.: Solea Zapolsciana post praeclara majorum merita et aviti generis gloriam...Joanis a Zapolicy Zapolski...Posnaniae 1646. E.XII. s.445.

Fatowicz M.: Mnemosynon gratitudinis...Andrae de Szoldry Szoldrski... ad aueiternam memoriam erectum et consecratum... Posnaniae 1646. E.XXVI. s.176.

Fatowicz M.: Vox Lechica ad auspiciatissimum reditum ab exteris Joanni...Zamoyski capit...Posnaniae 1646. E.XVI. s.177.

Marchantius J.: Praxis Cathechistica ex Pastoralis Horto...
Posnaniae 1646. E.XX. s.138.

Meler Dydak S.: Pocięcha przednim uczczona miejscem abo controvercia między żalem y pocięchą pogrzebnymi... przy uroczystym akcie pogrzebu...Konstancyi...Czarkowskiej...Poznań 1646 E.XXII, s.274.

Pigłowski W.: Rzeka Pokoju y Strumien Powodz Sławy Niosący...Kazanie na Pogrzebie...Konstancyey Czarkowskiej...Poznań 1646. E.XXIV, s.271.

Rok 1647

Androcy F.: Ścieżka pobożnego chrześcijanina to jest Nauki y przestrogi co potrzebniejsze na poratowania wszystkich zbawienia pragnących powtórę wydana na wielu miejscach poprawiona...Poznań 1647. E.XII. s.149.

Bascan B.: Capucinatorum praedicator Parochianus Obediensive de duplici debito parochianorum audiendi...Posnaniae 1647. E.XII. s.404.

Kaczyński P.: Strzała zacnego Domu...Mikołajewskich, Abo Kazanie na pogrzebie Zofiey z Drzewiec Zaleskiej...Poznań 1647. E.XIX. s.9.

Ressius G.: Anacephaleosis Animastica et Metaphysica...Posnaniae 1647. E.XXVI. s.264.

Spee F.: Cautio oriminalis Seu de processibus contra sagas...Posnaniae 1647. E.XXIX. s.111.

Rok 1648

Jabłoński M.: Theoremata logica in academico Posnaniensi collegio a...publicae disputationi proposita. Posnaniae 1648. E.XVIII. s.365/6.

Ines H.: Umbra solis teologici ab illustri pectore angelici doctoris per integram utriusque sapientiae diem, stylo panegyrico deducta...Posnaniae 1648. E.XVIII. s.570.

Missae pro defunctis tantum deservientes...Posnaniae 1648. E.XXII. s.424.

Niesiołowski H.: Magnae spei tumulus...manibus J. Grodziński Posnaniae 1648. E.XXIII. s.130.

Nowieyski W.: Lachrymae quibus Serenissimo Vladislao IV Poloniae et Sueciae Regi velut optimo Reipublicae parenti... Posnaniae 1648. E.XXIII. s.191.

Rader M.: Quatuor Hominis Ultima... Posnaniae 1648. E.XXVI. s.28.

Rok 1649

Augustinus Doliwa sive trium Rosarum adeoque verissime Tremesnense aemma, ex vita S.P.Augustini...compositum... Posnaniae 1649. E.XII. s.298.

Jabłoński M.: Theoremata ex universa philosophie, in academico Posnaniensi collegio...proposita. Posnaniae 1649. E.XVII. s.366.

Ines A.: Franciscus Xaverius Indiarum Apostolus munifica manu Adalberti Serebrieki Sigismundianae S.Petri et Pauli Basilicae Crac.S.J.Collegio inductus...Posnaniae 1649. E.XVIII. s.569.

Lacrymae in obitu...Stanislai Szoldrski...ab academica iuventute scholae Szoldrsianae profusae. Posnaniae 1649. E.XXX. s.290.

Roa M.: jezuita: Stan dusz cierpiących w Czyśćcu y Jeich przeciw Dobrodzielom wdzięczności. Rozmyślenia y rozmaite przykłady do rzeczy należące...Poznań 1649.

Rok 1650

Anioł od św.Teresy Karmelita bosy. Podskarbi według statutu Ewangelii postępujący w...Janie Mikołaju z Lubowa Daniłowiczu Kazaniem przy exequiach w Lublinie w kościele... Karmelitów bosych...r.p.1650 d.11 kwietnia pokazany.Poznań 1651. E.XII. s.158.

Meler Dydak S.: Wesola o Narodzeniu Syna Bożego w cie-
le naszym Nowenna...Poznań 1650. E.XXII. s.274.

Noskovic J.: Judex Ecclesiasticus potestae ligandi et solvendi in utroq: foro reverendus, seu Questio de potestate clauium Ecclesiae. Posn 1650...E.XXIII. s.174.

Figłowski W.: Kazanie na pogrzebie... Jana Olbrachta Smoguleckiego. Poznań 1650. E.XXIV. s.271.

Planctus Musarum in maestisimo funere...Andrae de Szoldry Szoldrański...Posnaniae 1650. E.XXX.s.2.

Rok 1651

Anioł od św.Teresy karmelita bosy: Zbrojny mocarz śmiercią od mocniejszego Boga zwyciężony, abo kazanie na pogrzebie... Stephana...Grudzińskiego...Poznań 1651. E.XII. s.159.

Applausus Mercurii et Apollinis in auspiciatum... Cazi-
miri Floriani Czartoryski...ad ecclesiam Cathedralem ingres-
sum.. Posnaniae 1651. E.XIV. s.543.

Cichowski M.: Angelici doctoris S.Thomae Aquinatis de Beatissimae Virginis Deiparae Immaculata Conceptione Sententia... Posnaniae 1651. E.XIV. s.269.

Cursus Olympicus...Casimiri Floriani Czartoryski...per vestigia generis, virtutis, scientiae, honoris, collectus ...Posnaniae 1651. E.XIV. s.544.

Marchantius J.: Resolutiones Pastorales de Praeceptis Vitiis Capitalibus, et de Sacramentis... Posnaniae 1651. E.XXII. s.138.

Pigłowski W.: Salutatio ...Casimiri Floriani Ducis In Klevan Czartoryski ...ad Ecclesiam Cathedralem ingressu. Posn.1651. E.XXIV. s.272.

Stefanowski A.: Dogmata philosophica certis conclusionibus distincta ex controversis physicis deducta...Pos.1651. E.XXIX. s.287.

Urania dolens ab immaturam in funere excellentissimi ac doctissimi viri...Joannis Stanislai Jaxan...Posn.1651. E.XVIII. s.394.

Rok 1652

Orliński M.J.: Triumphus virtutis...Joannis Branecki... in Episcopum Ennensem et Suffraganeum Posnaniensem consecraretur...Posn.1652. E.XXIII. s.425.

P r z y p i s y

¹ Jan Daniel Hoffmann. De typographii earumque initiis et incrementis in Regno Poloniae et M.D.Lithuaniae. Dantisci 1740.

² Jerzy Samuel Bandtkie. Historia drukarni w Królestwie Polskim i W. Księstwie Litewskim. Kraków 1826.

³ Joachim Lelewel. Bibliograficznych ksiąg dwoje. T.1-2, Warszawa 1927.

⁴ Józef Łukaszewicz. Obraz Historyczno-statystyczny m. Poznania w dawniejszych czasach. T.1-2. Poznań 1838.

⁵ Stanisław Bodniak. Jan Patruus i Melchior Nering. Kronika m. Poznania R.8, 1930 s.367-379.

⁶ Maria Wojciechowska. Z dziejów książki w Poznaniu w XVI w. Poznań 1927.

⁷ Czesław Pilichowski. Z dziejów produkcji, handlu i kultury książki w Poznaniu. Studia Poznańskie. Cz.2. Poznań 1954.

⁸ M. Wojciechowska, o.c.

⁹ C. Pilichowski, o.c.

¹⁰ J.S. Bandtkie, o.c.

¹¹ J. Łukaszewicz, o.c.

¹² Archiwum Archidiecezjalne w Poznaniu, skrót A.A.P. Acta caus. 1651-1652, k.475v-483v.

¹³ Słupca, miasteczko odległe o 72 km na wschód od Poznania, wówczas własność biskupów poznańskich.

¹⁴ A.A.P. Acta caus. 1651-1652, kk.476r, 476v, 480r, 481v.

¹⁵ M.Wojciechowska, o.c., s.263.

¹⁶ W.Regulus: Carmen Gratulatorium...Gasparo Hap.zob. Estr.T.XXVI s.171.

¹⁷ A.A.P. Acta caus. 1651-1652, k.476v.

¹⁸ J.S.Bandtkie, o.c., s.73; J.Łukaszewicz, o.c., t.2, s.40.

¹⁹ Fryderyk Spee. "Cautio Criminale Seu de processibus contra sagas". Posnaniae 1645, 1647. Estr. T.XXIX, s.111.

²⁰ A.A.P. Acta Capituli Posnaniensis 1621-1623. k.498 r.;

Chwaliszewo w XVII w. miasteczko koło Poznania, położone na prawym brzegu Warty, własność biskupów poznańskich. Obecnie jedna z dzielnic Poznania.

²¹ Żona Regina z domu Rościszewska. A.A.P. Acta caus. 1675. k.82r.

²² A.A.P. Acta caus. 1651-1652, k.477v, k.480v, k.481r.

²³ Tamże, k.481v.

²⁴ Tamże, k.482v.

²⁵ Tamże, k.480r, k.480v, k.483v.

26 J.Łukaszewicz, o.c., t.2, s.40; M.Wojciechowska, o.c., s.63.

27 M.Wojciechowska, o.c., s.60.

28 J.Łukaszewicz, o.c., t.2, s.37.

29 Jan Różycki. Kazanie na pogrzebie... S.Głębockiego...
odprawione 13 september Anno 1638. W Poznaniu w drukarni
W.Regulusa. Drukował Paweł Böttcher. Estr. T.XXVI s.433;
Kraiński Adam: Epitimia seu fama integra, nulla infamiae
nota labefactata, ad apithalamium... Christophori Prusim-
ski...Posnaniae in officina Alberti Reguli excudebat Paulus
Böttoker, Anno Domini M.D.C.XXXIX, Estr.T.XX s.204/5.

30 J.S.Bandtkie, o.c., t.2, s.76.

31 A.A.P. Acta caus. 1651-1652, k.479v.

32 Tamże, k.481r.

33 Tamże, k.483v.

34 Nie wiadomo, czy były to mszały skrócone, zawierają-
ce tylko msze na niedziele i najważniejsze święta, czy
książki do nabożeństwa. Na te ostatnie wskazywałyby cena.
"... za Mszalików dziesięć u ks.Sycha dwadzieścia złotych.
W Borku za drugą dziesięć Mszalików dwadzieścia złotych. W
Kamioney podług rejestru za trzy Mszaliki sześć złotych. W
Sierakowie u ks.Plebana plus minus trzy Mszaliki według re-
jestru sześć złotych...". Testament W.Regulusa. Acta Caus.
1651-1652. k.480v.

³⁵ M.Fatowicz. *Vox Lechica ad auspicatissimum reditum ab exteris...* Joanni Zamoyski. Posnaniae 1646. Estr. T.XVI s.177.

³⁶ S.Kuszeicz. *Anistes Culmensis ...Gasparis a Dzialin Dzialiński. Episc.Culmensis et Pomesaniensis felicissimus in ecclesiam Cathedralen Culmensem ingressus...* Posnaniae 1640, Estr. T.XX s.409.

³⁷ W.Nowieyski. *Oratio in Laudem D.Thomas Aquinatis Doctoris Angelici eiusdem festa luce in Aedibus Sacris D.Dominici frequentissimo auditorio habita a M.Alberto Nowieyski. Posnaniae 1642. Estr. T.XXIII s.193.*

³⁸ J.Lukaszewicz, o.c., t.2, s.40.

³⁹ "Nowiny abo prawdziwe opisanie straszego grzmotu, który się stał d.21 Marca o 21 godz. w prowincyach Kala-byey, Cytrze y inszych, w których się opisują zapadłe miasto, wsi zameczki y imiona ich pospołu y z ludźmi po ten czas zaginionemi. Z Rzymu 1638. Za dozwoł. starszych w Poznaniu drukowano u W.Regulusa. Estr. T.XXX s.196.

^{40 i 41} "Czarownica powołana, abo krótka nauka y przestroga z strony czarownic zebrana z rozmaitych doktorów tak w prawie Bożym iako i świeckim biegłych dla ochrony y poratowania sumienia osobliwie na takie sądy wysadzonych...". W Poznaniu Roku Pańskiego 1639. Estr.T.XIV s.531-532.

⁴² Encyklopedia Kościelna. Warszawa 1873-1910.T.26,s.198.

- 43 Tamże.
- 44 Ks. Józef Nowacki. Dzieje Archidiecezji Poznańskiej. Poznań 1959. T.1, s.238.
- 45 A.A.P. Acta caus. 1651-1652. k.k.477v, 480v, 481r.
- 46 Tamże, k.479v.
- 47 Tamże, k. 477r, k.481r.
- 48 Ks.J.Nowacki, o.c., t.1, s.664.
- 49 Stanisław Patelski. Memoriale epitaphiorum, inscriptionum et aliorum scitu dignorum in ecclesia cathedrali Posnaniensis ante reparationem suam magno sumptu inchoatam A.D.reperibilium. Gniezno 1865, s.42 "Adalbertus Regulus Notarius Consistor: Posn.de litteris et libris optime meritus et animo et typo fovit scientiam, sed in animi bibliotheca unius virtutis opus deposuit. Justitiae in foro spirituali amanuensis fidelissimus Tantum calamo Notarius profecit ut calculo judex, esse potuerit. Obiit 1652 Aetatis 57.4.Januarii".
- 50-51 Tabelę produkcji i spis druków W.Regulusa opracowano na podstawie K.Estreichera "Bibliografii Polskiej", Kraków 1891-1939, t.12-33 i Centralnego Katalogu Starodruków, zestawionego przez Bibliotekę Kórnicką.